

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДВНЗ

«Ужгородський національний університет»

Протокол № 4 від 28 березня 2024 р.

Голова Вченої ради, ректор

проф. Володимир СМОЛАНКА

Програма

підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування

Програма розроблена на основі Освітньої програми підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування, схваленої Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», протокол № 1 від 31 січня 2024 року

Пояснювальна записка

Актуальність. Програму підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування (далі — Програма) розроблено з урахуванням законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну за майже 2 роки суттєво вплинуло на кількість українців з інвалідністю внаслідок бойових дій та обстрілів цивільного населення. За даними Міністерства у справах ветеранів, станом на 20 березня 2024 року кількість учасників війни складає понад 176 тис. 908 осіб, учасників бойових дій понад 493 тис. 550 осіб, осіб з інвалідністю внаслідок війни понад 68 тис. 290 осіб. Нині в Україні відбуваються зміни моделі щодо надання реабілітаційних послуг ветеранам війни з інвалідністю або з обмеженнями повсякденного функціонуванням – з медичної, соціальної і правової на біопсихосоціальну, що ґрунтується на утвердженні цінностей самостійного способу життя і прав осіб з інвалідністю. У руслі змін відбувається вдосконалення системи надання відповідних соціальних і реабілітаційних послуг, здійснення заходів із забезпечення зайнятості та працевлаштування; формування інклюзивного суспільства та створення умов соціальної інтеграції, безперешкодного середовища, зокрема для маломобільних груп. На часі забезпечення активної взаємодії державних органів та громадських організацій, ефективна діяльність центрів реабілітації осіб з інвалідністю, у тому числі ветеранів війни з інвалідністю або з обмеженнями повсякденного функціонуванням. Зусилля державних органів, науковців і практиків спрямовані на пошук шляхів оптимального використання засобів фізичної культури та спорту для зміцнення здоров'я, досягнення необхідного рівня працездатності і адаптації неповносправних осіб у суспільстві.

Українці відчувають все більший запит на безбар'єрні рішення, тому одним з основних завдань держави в умовах сьогодення є створення всіх необхідних умов для відновлення та підтримки здоров'я осіб з інвалідністю, зокрема ветеранів війни. Від цього сьогодні залежить не лише якість життя, а й безпека громад. Першою леді України Оленою Зеленською ініційовано Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору до 2030 року. Стратегія спрямована на формування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної й освітньої безбар'єрності для всіх груп населення. Використання засобів фізичної культури і спорту є дієвим інструментом шляхом сприяння фізичній та психологічній реабілітації, соціальній адаптації, компенсації сенсорних, моторних порушень, покращення комунікативних можливостей тощо.

Основою для вирішення зазначених вище завдань з адаптивної фізичної культури і спорту має бути зміцнення здоров'я неповносправних, підвищення емоційної стійкості до стресових умов життя й опірності організму до факторів зовнішнього середовища, стимулювання резервних можливостей організму, підвищення комунікативної активності, компенсація фізичних, психічних змін особистості, підготовка до професійної діяльності, нормалізація соціального статусу, формування мотивів й усвідомленого ставлення до виконання фізичних вправ, формування розуміння права вибору, бажань і соціальних умов життя. Значний резерв у цьому відношенні вбачається у фізкультурно-спортивній реабілітації як системі заходів, що розроблені із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою

занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для поліпшення фізичного і психологічного стану.

Указом Президента України від 23 серпня 2020 р. № 342 «Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни» затверджено Національну стратегію розвитку системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Метою цієї стратегії є створення умов для формування й розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни і членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1188 затверджено Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Цей Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації визначає зміст, обсяг, умови і порядок здійснення фізкультурно-спортивної реабілітації, показники її якості для суб'єктів усіх форм власності, які надають послугу із фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранам війни, членам їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни.

Наразі держава здійснює заходи з розвитку адаптивного спорту та важливими кроками успішного його використання є розвиток спорту ветеранів війни. У 2022 році внесені відповідні зміни до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», де визначено, що «спорт ветеранів війни – це напрям спорту, що забезпечує залучення ветеранів війни та членів їх сімей до занять спортом з метою їх психологічної та соціальної адаптації, участь і підготовку спортивних команд ветеранів війни у всеукраїнських та міжнародних спортивних заходах». Досягнення зазначеної мети здійснюється на різних результативних рівнях – як загальне оздоровлення, подолання невпевненості у власних силах і перемога над своєю «неповносправністю», так і досягнення максимального спортивного результату, встановлення рекорду, демонстрація найвищих людських можливостей.

Проте однією з основних проблем реалізації значних потенційних можливостей фізкультурно-спортивної реабілітації та спорту ветеранів є відсутність у фахівців сфери фізичної культури і спорту необхідної готовності до здійснення відповідної діяльності.

Мета: підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту задля формування їхньої здатності розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності із залучення ветеранів війни до фізкультурно-спортивної реабілітації.

Цільова група: фахівці сфери фізичної культури і спорту, які працюють у державному, громадському або приватному секторах та провадять діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту (тренери з видів спорту, фітнес-тренери, інструктори з фізичного виховання і спорту, вчителі фізичної культури тощо).

Обсяг: програма розрахована на 4 кредити ЄКТС: 1 кредит ЄКТС (30 годин) = 20 контактних годин з викладачем шляхом використання цифрових технологій та 10 годин самостійної роботи; тривалість 3 тижні 120 год.

Форма підвищення кваліфікації: онлайн.

Кількість слухачів у групі: 30 осіб.

Вартість надання послуг: на договірних умовах.

Місце виконання Програми: Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації, факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ “Ужгородський національний університет”.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації. За результатами опанування програми особи, які пройшли повне навчання отримують свідоцтво, в якому зазначається змістові напрями навчального плану Програми та обсяг навчальних годин, яке дозволяє здійснювати професійну діяльність у сфері фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Перелік виданих документів про підвищення кваліфікації оприлюднюється на сайті ДВНЗ «Ужгородський національний університет», ознайомитися з якими можна за посиланням https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/s_subdivisions-edu_centre/documentations

Розробники:

Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації, факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

Основні завдання Програми:

- забезпечення розуміння слухачами методичних особливостей здійснення фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування;
- формування знань щодо психологічного супроводження процесу фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Напрями: основи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування; оцінка стану моторики, системи органів опори та рухів ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування; психологічний супровід фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування; заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Очікувані результати впровадження Програми

Навчальні цілі:

Слухач повинен знати:

- методичні особливості здійснення фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю;
- сучасні тренди у фізкультурно-спортивній реабілітації ветеранів війни з інвалідністю;
- психологічні особливості та супровід ветеранів війни з інвалідністю у процесі фізкультурно-спортивної реабілітації.

Слухач повинен мати:

- удосконалені професійні компетентності з питань здійснення фізкультурно-спортивної реабілітації та психологічного супроводження ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Слухач повинен вміти:

- реалізовувати наукові і прикладні проекти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру у сфері фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю;
- проводити реабілітаційне обстеження, визначати стан фізичного і психічного здоров'я, рівень якості життя, стан моторики, ступінь наявних рухових порушень у

ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування та надавати відповідні рекомендації;

- застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних завдань фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю;

- складати індивідуальний план надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації для ветеранів війни з інвалідністю, подавати інформацію про заходи, що проводяться під час надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації, вказувати на періодичність і термін виконання цих заходів, аналізувати результати надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації та виконання індивідуального плану;

- визначати психологічні проблеми ветеранів війни під час занять з фізкультурно-спортивної реабілітації;

- розпізнавати ознаки психологічного стресу і травми, отриманих внаслідок бойових дій;

- використовувати ефективні форми, методи надання першої психологічної допомоги під час занять з фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни;

- проводити психологічне супроводження процесу фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування;

- використовувати традиційні та розробляти нові технології відновлення порушень функцій організму ветеранів війни з інвалідністю засобами фізкультурно-спортивної реабілітації, що реалізується через своєчасність, безперервність та комплексність відновлювальних заходів;

- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань фізкультурно-спортивної реабілітації до фахівців і нефахівців, зокрема до ветеранів війни з інвалідністю;

- демонструвати здатність до залучення ветеранів війни з інвалідністю до заходів фізкультурно-спортивної реабілітації, ресоціалізації, здобуття нових знань та компетентностей для забезпечення власної економічної самостійності, перетворення здорового способу життя у повсякденну практику.

Слухач повинен усвідомлювати:

- важливість процесу фізкультурно-спортивної реабілітації, створення умов для ефективного відновлення фізичних, психологічних і соціальних функцій ветеранів війни з інвалідністю для їх соціальної та трудової адаптації засобами фізкультурно-спортивної реабілітації.

Навчально-методичним забезпеченням Програми є інтерактивні лекції, практичні заняття (навчальні тренінги, вебінари, семінари, робочі зустрічі, круглі столи, конференції з обміну досвідом, тематичні дискусії), самостійна робота здобувачів освіти з використанням рекомендованих літературних та інформаційних джерел, можливостей дистанційного навчання (відеолекції, друковані матеріали, чати, онлайн-вправи, презентації тощо).

ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування (онлайн форма навчання)

Загальна інформація		
Обсяг програми	120 годин (4 кредити ЄКТС)	
А	Мета Програми	
	підвищення кваліфікації фахівців сфери фізичної культури і спорту задля формування їхньої здатності розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності із залучення ветеранів війни до фізкультурно-спортивної реабілітації.	
В	Характеристика Програми	
1	Функціональна спрямованість	Розвиток складових професійних компетентностей фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.
2	Фокус Програми	Акцент на розвиток професійних компетентностей фахівців сфери фізичної культури і спорту щодо фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни.
3	Орієнтація Програми	Програма орієнтована на розвиток професійних компетентностей фахівців сфери фізичної культури і спорту, які будуть залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.
4	Особливості Програми	Особливості Програми пов'язані з фокусуванням уваги на вивченні й використанні засвоєння інноваційних технологій та методів у процесі фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Програма розрахована на 4 кредити ЄКТС: 1 кредит ЄКТС (30 годин) = 20 контактних годин з викладачем шляхом використання цифрових технологій та 10 годин самостійної роботи; тривалість 4 тижні, 120 год. Програма складається з низки навчальних модулів , після завершення навчання проводиться тестування. Після завершення навчання за Програмою слухачі отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації державного зразка.
5	Цільова група	Цільовою групою Програми є фахівці сфери фізичної культури і спорту, які працюють у державному, громадському або приватному секторах та провадять діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту (тренери з видів спорту, фітнес-тренери, інструктори з фізичного виховання і спорту, вчителі фізичної культури тощо).
С	Професійні вимоги (компетенції) та продовження навчання	
1	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція
2	Продовження	Програма передбачає можливість подальшого

	навчання	розширення та поглиблення професійних знань, умінь, навичок у системі підвищення кваліфікації та освіти дорослих
D	Стиль та методика навчання	
1	Підходи до викладання та навчання	<p>Формування нових та оновлення набутих професійних знань у процесі їх практичного застосування.</p> <p>Навчання за Програмою передбачається у формі інтерактивних лекційних та практичних занять, презентацій, дискусій, тренінгів тощо. Під час занять слухачам надаються необхідні посилання на офіційні документи та актуальні ресурси.</p>
2	Система оцінювання	<p>Результати навчання за Програмою оцінюються (зараховано/не зараховано) за допомогою тестів.</p> <p>На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест, який складається з 30 тестових завдань, одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 30 балів. Прохідний бал – 21 балів.</p>
E	Програмні компетентності	
	Фахові (предметно-орієнтовані) компетентності	<p>Здатність проводити реабілітаційне обстеження, визначати функціональний стан, рівень фізичного розвитку, ступінь наявних порушень з метою складання програм фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю чи осіб з обмеженнями повсякденного функціонування, зокрема ветеранів війни.</p> <p>Здатність планувати, організовувати та реалізовувати програми занять з фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю чи осіб з обмеженнями повсякденного функціонування, зокрема ветеранів війни, з урахуванням вимог універсального дизайну та доступності занять для маломобільних осіб та природно-середовищних факторів.</p> <p>Здатність застосовувати сучасні технології фізкультурно-спортивної реабілітації, активного дозвілля з метою покращення фізичного та психоемоційного стану ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни.</p> <p>Здатність проводити психологічне супроводження процесу фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.</p> <p>Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів відповідно мети, загальних та спеціальних завдань, методів контролю, критеріїв ефективності.</p> <p>Здатність організовувати заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування, використовувати сучасні засоби та технології залучення учасників процесу.</p>
F	Програмні результати навчання	
	знання теоретичних та практичних основ методології та технології фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю чи осіб з обмеженнями	

<p>повсякденного функціонування, зокрема ветеранів війни;</p> <p>знання складати індивідуальний план програми із фізкультурно-спортивної реабілітації для ветеранів війни з інвалідністю, подавати інформацію про заходи, що проводяться під час проведення фізкультурно-спортивної реабілітації, вказувати на періодичність і термін виконання цих заходів, аналізувати ефективність процесу фізкультурно-спортивної реабілітації та виконання індивідуального плану;</p> <p>знання теоретичних та практичних основ психологічного супроводження процесу фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування;</p> <p>вміння створювати умови для ефективного відновлення фізичних, психологічних і соціальних функцій ветеранів війни з інвалідністю для їх соціальної та трудової адаптації засобами фізичної культури та спорту;</p> <p>вміння організовувати заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування за різними напрямками, проводити змагання у відповідності до категорій учасників.</p>

Навчальні модулі Програми

Модуль 1. Основи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Модуль 2. Оцінка стану моторики, системи органів опори та рухів ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Модуль 3. Психологічний супровід фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Модуль 4. Заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Зміст навчальної Програми за темами

Змістовий модуль 1. Основи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Тема 1.1. Законодавчі засади фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни: Закон України «Про фізичну культуру і спорт»; Національна стратегія розвитку системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни; Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни (показники якості надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації, індивідуальний план надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації, картка визначення індивідуальних потреб отримувача послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації в наданні послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації). Закони України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року; Концепція сприяння Національного університету фізичного виховання та спорту Україні адаптації ветеранів війни до суспільного та економічного життя в Україні. Сучасні складові фізкультурно-спортивної реабілітації. Методологія проведення заходів з фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Основні заходи, що становлять зміст послуги фізкультурно-спортивної реабілітації.

Тема 1.2. Поняття про травму, види травм. Різноманітність механізмів поранень. Балістика. Термінальна балістика. Балістика поранень. Система оцінки в балах і класифікація ран. Принципи оцінки ран у балах, прийнятої у Червоному Хресті. Градація

ран за їх тяжкістю та за типом пошкоджених тканин. Приклади з клінічної практики. Військовий стандарт «Медичне забезпечення. Класифікація бойових уражень, небойових травм та захворювань у Збройних силах України». Класифікація та номенклатура бойових уражень, небойових травм за етіопатогенетичним та анатомічним принципом.

Тема 1.3. Ампутації та екзартикуляції на кінцівках. Ускладнення після ампутації. Поняття «ампутація». Поняття «екзартикуляція». Причини та рівні ампутацій. Етапи проведення оперативних втручань. Класифікація ампутацій. Показання до проведення первинних ампутацій. Вторинні ампутації. Кругові ампутації. Клаптеві способи ампутації. Ускладнення після ампутації. Ранні та пізні післяопераційні ускладнення. Поняття «фантомного болю» кінцівки. Причини виникнення фантомних болів. Симптоми фантомного болю. М'язова слабкість, контрактури та нестабільність суглобів. Види та типи протезів верхніх та нижніх кінцівок. Поняття «протезування». Еволюція протезів. Функціональні та косметичні протези. Сучасні протези верхніх кінцівок. Сучасні протези нижніх кінцівок. Остеоінтеграційне протезування. Роль протезиста в мультидисциплінарній команді. Ендопротезування суглобів. Ендопротезування суглобів Ендопротезування кульшового суглоба. Ендопротезування колінного суглоба.

Тема 1.4. Поняття про протезування. Принципи сучасного протезування кінцівок. Шляхи реабілітації. Ергономічні особливості протезів. Ергономічні вимоги до засобів протезування. Індивідуалізація підбору протезів на основі ергономічних засад. Роботична система для ортопедії, застосовна при протезуванні суглобів. Сучасне протезування кінцівок. Шляхи реабілітації.

Тема 1.5. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я людини (МКФ). Компоненти МКФ. Класифікація компонентів функціональності та обмеження життєдіяльності. Кодування компонентів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Переваги МКФ. Клінічна актуальність. Базові набори та форми Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я людини.

Тема 1.6. Питання професійної етики під час фізкультурно-спортивної реабілітації. Основи прикладної етики. Специфіка та різновиди професійної етики. Особливості взаємовідносин фахівця з фізкультурно-спортивної реабілітації та осіб з інвалідністю чи осіб з обмеженням повсякденного функціонування, зокрема ветеранів війни. Поняття про деонтологію та перехрестя питань медичної деонтології з професійною діяльністю фахівця з фізкультурно-спортивної реабілітації.

Тема 1.7. Фармакологічна підтримка ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування під час занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Рекомендовані групи препаратів для підтримки діяльності та відновлення організму під час організованих занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Засоби профілактичної дії щодо патологічних процесів і станів під час занять фізкультурно-спортивною реабілітацією (перевтома, імунодепресивний стан, дисбактеріоз, запалення, больовий синдром тощо). Комплектація та правила зберігання засобів аптечки першої допомоги на заняттях фізкультурно-спортивною реабілітацією.

Тема 1.8. Гігієнічні аспекти супроводу занять фізкультурно-спортивною реабілітацією ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Мікроклімат приміщень для проведення занять ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Санітарно-гігієнічна обробка інвентарю та обладнання для занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Питання особистої гігієни, гігієни кухні та протезу до і після занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Особливості одягу та взуття для занять фізкультурно-спортивною реабілітацією осіб з втратами кінцівок. Поняття регідратації організму під час та після проведення занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Особливості раціону харчування осіб з втратами кінцівок під час занять фізкультурно-спортивною

реабілітацією. Безпека організації та проведення занять фізкультурно-спортивною реабілітацією ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Перевірка і контроль обладнання та інвентарю. Технічна готовність первинних засобів руху та/або протезу до заняття фізкультурно-спортивною реабілітацією. Правила безпеки професійної діяльності фахівця з фізкультурно-спортивною реабілітації. До лікарська допомога при невідкладних станах, що можуть виникнути у осіб з втратами кінцівок на заняттях фізкультурно-спортивною реабілітацією.

Тема 1.9. Базовий контроль та система допуску до занять фізкультурно-спортивною реабілітацією ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Медична карта і трактування медичного діагнозу підопічного. Знайомство з підопічним та первинні методи контролю (опитування, огляд). Визначення стану готовності до систематичних занять функціональних систем організму (функціональні проби для системи дихання, нервової та серцево-судинної систем). Характеристика типу реакції серцево-судинної системи на дозоване фізичне навантаження. Обґрунтування готовності організму підопічного та допуск до заняття фізкультурно-спортивною реабілітацією. Мета, структура, зміст та висновки етапного, поточного та термінового контролю у практичній діяльності фахівця з фізкультурно-спортивною реабілітації.

Змістовий модуль 2. Оцінка стану моторики, системи органів опори та рухів ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Тема 2.1. Оцінки якості життя та стану моторики ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Оцінка розвитку пропріорецепції (м'язово-суглобового відчуття) після ампутації та протезування кінцівки. Оцінка рівня фізичного розвитку, ступеня наявних порушень з метою складання програм фізкультурно-спортивною реабілітації осіб з інвалідністю чи осіб з обмеженням повсякденного функціонування, зокрема ветеранів війни. Параклінічні методи діагностики болю. Сучасні шкали визначення больового синдрому. Больовий синдром у спині. Локація болю. Дослідження іррадіації болю. Проекційний біль. М'язово-спастичний і міофасціальний біль. Шкали болю.

Тема 2.2. Школа ходьби на протезах. Функціональна оцінка ветеранів війни з інвалідністю після ампутацій кінцівок. Тести, що допомагають визначати готовність повернення хворого до попередньої активності. Аналіз нормальної ходьби. Відновлення біомеханіки ходьби. Особливості ходьби при одно- та двобічній ампутації нижніх кінцівок. Девіації ходьби на протезі. ONE STEP мобільний додаток аналізу ходьби.

Тема 2.3. Вплив черепно-мозкових травм у ветеранів війни на повсякденне функціонування. Ідентифікатори важкості ЧМТ. Порушення та типи поведінки, які спостерігаються в кожному з когнітивних рівнів шкали Ранчо. Стратегії лікування для кожного з когнітивних рівнів шкали Ранчо.

Змістовий модуль 3. Психологічний супровід фізкультурно-спортивною реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування

Тема 3.1. Перша психологічна допомога ветеранам війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Надання першої психологічної допомоги під час занять фізкультурно-спортивною реабілітацією. Підвищення професійного рівня слухачів та навчання їх сучасним технологіям першої психологічної допомоги. Поглиблення знань щодо оцінки поведінки особи для прийняття рішення про надання першої психологічної допомоги; розвиток навичок надання першої психологічної допомоги; поглиблення розуміння етіології стресу та його впливу на людину; удосконалення вміння визначати прояви стресу у людини. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, вплив на самопочуття. Організаційний аспект реабілітаційної психології.

Тема 3.2. Особливості комунікації в процесі фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Особливості психологічної допомоги особам, які пережили травму внаслідок війни. Духовно-психологічні ресурси, що забезпечують стійкість до стресу. Вплив травмуючих подій на психологічний стан ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Відсутність мотивації до фізкультурно-спортивної реабілітації. Встановлення контакту та налагодження взаємодії з ветеранами війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування під час фізкультурно-спортивної реабілітації; розвиток уміння слухачів підтримувати комунікацію, співпрацювати у вирішенні комунікаційних проблем.

Тема 3.3. Соціально-психологічні стратегії формування здорового способу життя особистості в умовах суспільної нестабільності. Психологічні особливості сексуальної поведінки ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Змістовий модуль 4. Заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування

Тема 4.1. Фізкультурно-спортивні споруди для проведення занять ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Ергономічні вимоги для приміщень реабілітаційних центрів. Ергономічне забезпечення фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю. Ергономічні вимоги до параолімпійського спортивного інвентаря. Ергономічні особливості спортивного інвентаря для ампутантів та візочників. Особливості планування та організації програм занять з фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування з урахуванням вимог універсального дизайну та доступності занять для маломобільних осіб та природно-середовищних факторів.

Тема 4.2. Роль тренера в підготовці і проведенні масових спортивних заходів з ветеранами війни та особами з обмеженими фізичними можливостями. Організаторські здібності у проведенні масових спортивних заходів - важлива складова професійних компетентностей тренера з виду спорту. Формування потреби у спортивній діяльності як біологічне та соціальне явище. Значення масових спортивних заходів. Національна система масових спортивних заходів в Україні в державних документах. Масовий спорт або спорт для всіх – основа масових спортивних заходів. Особливості проведення масових спортивних заходів. Завдання масових спортивних заходів та принципи їх проведення. Соціальні завдання масових спортивних заходів. Види масових спортивних заходів та їх значення. Традиційні масові спортивні заходи в Україні. Спортивні змагання в програмі масових спортивних заходів. Поділ спортивних змагань на види в залежності від мети, форми, масштабу та характеру. Організація масових спортивних заходів, їх планування, підготовка активу (суддів), підготовка місць проведення змагань, матеріальне, фінансове та медичне забезпечення. Роль оргкомітету з підготовки масового спортивного заходу. Алгоритм проведення масового спортивного заходу: визначена послідовність дій по управлінню процесом проведення спортивного заходу. Реклама, пропаганда і агітація спортивного заходу. Інформаційна підтримка: інтерв'ю по радіо, ролики на телебаченні, публікації в друкованих та електронних ЗМІ та ін. Медичне обслуговування спортивного заходу. Відкриття та закриття спортивного заходу. Методика складання звіту про проведення спортивного заходу.

Тема 4.3. Фізкультурно-спортивна реабілітація в умовах фітнес-центрів та під час активного дозвілля ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.

Теоретичні та практичні основи організації та проведення занять з фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного

функціонування в умовах фітнес-центрів. Використання сучасних фітнес-технологій в процесі реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування. Особливості фізкультурно-спортивної реабілітації з використанням технічних засобів. Мобільні додатки для реабілітації ветеранів війни. Особливості планування та організації програм занять з фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування під час активного дозвілля. Залучення ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування до участі у фізкультурно-оздоровчих, масових заходах, в таборах фізкультурно-спортивної реабілітації.

Тема 4.4. Спорт як засіб реабілітації осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку. Міжнародна діяльність з розвитку інваспорту. Історія виникнення видів спорту, в яких можуть брати участь люди із обмеженими можливостями. Стоук-Мандевільські ігри, коли почали проводитися, хто був ініціатором і якою була мета? Історія виникнення Паралімпійських ігор, контингент учасників. Значення для вирішення проблеми швидкої реабілітації людей з обмеженими фізичними і ментальними можливостями. Перші Дефлімпійські ігри. Мета і завдання. Особливості організації та проведення. Ігри нескорених, їх ідейна основа. Хто започаткував Ігри нескорених? Хто має право приймати участь в Іграх нескорених? Роль Ігор в реабілітації військовослужбовців з бойовими пораненнями. Національна система реабілітації осіб з фізичними і ментальними вадами. Інваспорт в Україні, його програмно-нормативні засади. Національні федерації спорту для осіб з обмеженими можливостями. Найбільш популярні змагання серед інвалідів. Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», його скорочена назва - Укрцентр «Інваспорт». Регіональні та місцеві центри фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Перелік видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку визначений наказом державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України. Розділи Єдиної спортивної класифікації видів спорту для осіб з інвалідністю. Категорій інвалідності, що застосовуються як до літніх, так і зимових паралімпійських ігор. Голова Паралімпійського комітету України Валерій Сушкевич. Успіхи наших українських спортсменів, учасників паралімпійських, дефлімпійських ігор, і Ігор нескорених.

Навчальний план за модулями

Орієнтовний розподіл годин за видами діяльності

п/п	Назви модулів, тем	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього годин
.	Модуль 1. Основи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.				
	Тема 1.1. Законодавчі засади фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни.	2	2	2	6
	Тема 1.2. Поняття про травму, види травм. Різноманітність механізмів поранень.	2	2	2	6
	Тема 1.3. Ампутації та екзартикуляції на кінцівках. Ускладнення після ампутації.	2	2	2	6
	Тема 1.4. Поняття про протезування. Принципи сучасного протезування кінцівок. Шляхи реабілітації.	2	2	2	6
	Тема 1.5. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я людини (МКФ).	2	2	2	6
	Тема 1.6. Питання професійної етики під час фізкультурно-спортивної реабілітації.	2	2	2	6
	Тема 1.7. Фармакологічна підтримка ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування під час занять фізкультурно-спортивною реабілітацією.	2	2	2	6
	Тема 1.8. Гігієнічні аспекти супроводу занять фізкультурно-спортивною реабілітацією ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	2	2	6
	Тема 1.9. Базовий контроль та система допуску до занять фізкультурно-спортивною реабілітацією ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	2	2	6
	Всього годин за модулем 1:	18	18	18	54
.	Модуль 2. Оцінка стану моторики, системи органів опори та рухів ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.				
	Тема 2.1. Оцінки якості життя та стану моторики ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	4	3	9
	Тема 2.2. Школа ходьби на протезах.	2	2	2	6
	Тема 2.3. Вплив черепно-мозкових травм у ветеранів війни на повсякденне функціонування.	2	2	2	6

	Всього годин за модулем 2:	6	8	7	21
	Модуль 3. Психологічний супровід фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.				
	Тема 3.1. Перша психологічна допомога ветеранам війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування	2		2	4
	Тема 3.2. Особливості комунікації в процесі фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	4	2	8
	Тема 3.3. Психологічні особливості сексуальної поведінки ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	4	3	9
	Всього годин за модулем 3:	6	8	7	21
	Модуль 4. Заходи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.				
	Тема 4.1. Фізкультурно-спортивні споруди для проведення занять ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	2	2	6
	Тема 4.2. Роль тренера в підготовці і проведенні масових спортивних заходів з ветеранами війни та особами з обмеженими фізичними можливостями.	2	2	2	6
	Тема 4.3. Фізкультурно-спортивна реабілітація в умовах фітнес-центрів та під час активного дозвілля ветеранів війни з інвалідністю або обмеженнями повсякденного функціонування.	2	2	2	6
	Тема 4.4 Спорт як засіб реабілітації осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку.	2	2	2	6
	Всього годин за модулем 4:	8	8	8	24
	Всього годин	38	42	40	120

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Національна стратегія розвитку системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3422020-34757>
5. Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2021-%D0%BF#Text>

6. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

Основна література

1. Андрєєва О., Дутчак М., Благій О. Теоретичні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. № 2. С. 59–66.
2. Дегтяренко Т. В., Долгієр Є. В. Медико-педагогічний контроль у фізичному вихованні та спорті: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: Атлант. 2018. 282 с.
3. Дутчак М. В., Кашуба В. О., Сущенко Л. П. Кваліфікаційні характеристики професій працівників сфери фізкультурно-спортивної реабілітації. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка*. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2023. Випуск 12 (172) 23. С. 69-73.
4. Імас Є., Шинкарук О. Реабілітація учасників бойових дій з посттравматичним синдромом засобами кіберспорту як стратегічний напрям державної політики. В: STEM-ДЕНЬ: професійна розмова про майбутнє STEM-освіти. *Збірка текстів / за заг. ред. Ю.Г. Демедюка, І.Є. Левіної, Л.О. Пасхалової, В.Д. Подольської*. УДЦПО. 2023. С. 65-68.
5. Карпуніна Ю. В. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. Видавництво : Олді-Плюс. 2018. 308 с.
6. Коқун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Олійник В. О., Хоружий С. М., Ларіонов С. О., Сириця М. В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К. : 7БЦ. 2023. 175 с.
7. Колесніченко О. С., Мацегора Я. В., Приходько І. І. Основи психологічної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України до виконання службово-бойової діяльності в екстремальних умовах : посібник /за заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків: НА НГУ. 2017. 127 с.
8. Колесніченко О. С., Мацегора Я. В., Приходько І. І. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності : посібник / за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Х.: НА НГУ. 2018. 40 с.
9. Колесніченко О. С., Мацегора Я. В., Приходько І. І. Психологічна само- та взаємодопомога військовослужбовців Національної гвардії України в умовах ведення бойових дій: посібник / за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Х.: НА НГУ. 2016. 108 с.
10. Маленюк Т. В. Відновлювальні засоби працездатності у фізичній культурі та спорті : навчальний посібник (електронне видання). Кропивницький, Видавець Лисенко В. Ф. 2023. 182 с.
11. Мацегора Я. В., Воробйова І. В., Колесніченко О. С., Приходько І. І. Психологічний супровід військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в екстремальних умовах: методичні рекомендації. Х.: НАНГУ. 2015. 69 с.
12. Медична етика і деонтологія: навч. посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів / Укл: Л. В. Гуліна, О. О. Зендик, Н. М. Козік – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2021. 110 с.
13. Мухін В. М. Фізична реабілітація в травматології : монографія. Львів : ЛДУФК. 2015. 428 с.
14. Оніщенко Н. В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. Харків: Право. 2014. 584 с.

15. Основи деонтології: навчальний посібник : навч. посібн. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія»/ укл. Ю.В. Копчинська, С.Б. Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського. 2019. 87 с.
16. Приступа Є. Н., Жарська Н. В., Бріскін Ю. А., Вовканич А. С. Фізкультурно-спортивна реабілітація у системі галузевих соціальних практик. 2022. С. 163-169.
17. Приходько І. І., Колесніченко О. С., Тімченко О. В. та ін. Психологія екстремальної діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Х. : НА НГУ, 2016. 571 с.
18. Салєєва А. Д., Аврунін О. Г., Зайцев М. В., Кабаненко І. В., Юткін В. М., Бобошко Р. О., Трофименко Т. О., Дондорева І. С., Баєв П. О., Литвиненко О. М., Корнєєв С. В., Чугаєв А. Ю., Носова Т. В. Патології опорно-рухового апарату: навч. посіб. Харків: ХНУРЕ. 2023. 216 с.
19. Фармакологічний супровід у сфері фізичної культури і спорту. Скорочений конспект лекцій для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» / уклад.: Г. Л. Юсіна. Краматорськ : ДДМА. 2020. 158 с.
20. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: підручник для студентів і лікарів / за заг. ред. В. М. Сокрута. Краматорськ: Каштан. 2019. 480 с.
21. Шахліна Л. Я.-Г. Спортивна медицина: підручник для студ. ЗВО / за ред. проф. Л. Я.-Г. Шахліної. *Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Вид. 2-ге, без змін.* К. : Олімпійська літ-ра, 2019. 424 с.

Додаткова література

1. Військовий стандарт «Медичне забезпечення. Класифікація бойових уражень, небойових травм та захворювань у Збройних силах України». URL: <https://www.ukrmilitary.com/p/library-medic.html>
2. IREX Програма Реінтеграції Ветеранів, Липень 2021 рік. <http://www.irex.org/sites/default/files/Veterans%20Current%20Employment%20Conditions%20-%20Ukrainian.pdf>
3. Кашуба В., Носова Н., Гончарова Н. Фізкультурно-спортивна реабілітація – сучасний тренд наукових досліджень. *Біомеханіка спорту, оздоровчої рухової активності, фізичної терапії та ерготерапії: актуальні проблеми, інноваційні проекти та тренди*: матеріали І Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 25 трав. 2021 р. Київ: НУФВСУ, 2021. С. 46–49. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/zbirnyk_materialiv_konferenciyi_4.pdf
4. Мобільний додаток, онлайн платформа «Активні парки». URL: <https://parks.sportforall.gov.ua/>
5. Салєєва А.Д., Аврунін О.Г., Литвиненко О.М. та ін. Конструювання та технології виготовлення протезів верхніх кінцівок: навч. посіб. Харків: ХНУРЕ. 2023. 226 с.
6. Альошина А. І., Кашуба В. О., Афанасьєв С. М. та ін. Фізкультурно-спортивна реабілітація осіб із порушенням біомеханіки просторової організації тіла: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1 / Луцьк : Вежа-Друк. 2023. 480 с.
7. Філак Я. Ф., Філак Ф. Г. Протезування та ортезування у фізичній терапії: навчальний посібник. Ужгород: ФОП Сабов А.М. 2018. 102 с.
8. Clinical practice guideline for rehabilitation of individuals with lower limb amputation. (Retrieved May 7, 2022). URL: [from https://www.healthquality.va.gov/guidelines/Rehab/amp/VADoDLLACPG092817.pdf](https://www.healthquality.va.gov/guidelines/Rehab/amp/VADoDLLACPG092817.pdf)
9. Clinical practice guideline for rehabilitation of individuals with upper limb amputation/ (Retrieved May 7, 2022). URL: https://www.healthquality.va.gov/guidelines/Rehab/ULA/VADoDULACPG_Final_508.pdf

10. Overview: Rehabilitation after traumatic injury: Guidance. NICE. — 2022, January 18 (Retrieved May 7, 2022). URL: <https://www.nice.org.uk/guidance/ng211>